

Mircea Petrescu-Dîmbovița la o reuniune științifică la Piatra Neamț.

MULȚUMIRI ȘI RECUNOȘȚINȚĂ*

DE

MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA

Mulțumesc, în primul rând, Celui de Sus, că, la vârsta de 90 de ani, mă pot adresa dumneavoastră.

Mulțumesc apoi părinților mei din Galați, respectiv tatălui meu, născut la Târgoviște, cu studii secundare în această localitate și apoi la Liceul „Gh. Lazăr” din București, ca bursier al județului Dâmbovița și, în continuare, ca student la Universitatea din București, unde a studiat dreptul și filologia clasică¹. După terminarea studiilor universitare a intrat în magistratură, ajungând până la gradul de Consilier la Curtea de apel din Galați. Apoi, din motive bugetare, a demisionat din magistratură, devenind avocat în cadrul Baroului de Covurlui².

Mama descendentă, după părinți, a unor cunoscute familii vechi greco-italiene din Cefalonia și Corfu, respectiv Migliaresi și Vrioni, s-a născut la Adjud în 1894, făcându-și studiile în țară, la Institutul Notre Dame de Sion din Galați, și în Elveția, la un institut din Lausanne, în domeniul muzicii³. În calitate de autoare a mai multor compoziții muzicale, printre care și a imnului feminist „Vrem dreptate”, cu text în limbile română, franceză și engleză, a fost aleasă în 1930 membră a Societății compozitorilor români din București⁴. Paralel cu activitatea muzicală, a militat cu multă dăruire în Comitetul Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române din Galați⁵, fiind desemnată în 1930 președintă a acestei asociații⁶.

* Un rezumat al acestui articol a fost prezentat de autor la Sesiunea omagială din 20 mai 2005, prilejuită de împlinirea vârstei de 90 de ani de către acesta.

¹ Teodor Iordache, *Albumul Galaților*, 1935-1936, p. 48.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

Compozițiile sale muzicale, în jur de 100 (romanțe, balade, nocturne, lied-uri ș.a.), au fost achiziționate de Biblioteca Academiei Române, iar o parte din corespondență în legătură cu activitatea sa în cadrul Asociației feministe din Galați a fost donată de către mine Bibliotecii „V. A. Urechia” din Galați⁷; alte scrisori inedite de la George Enescu, care mulțumește pentru împrumutarea pianului personal pentru concertul dat la Galați, de la Elena Văcărescu pentru primirea compoziției „Sur les coteaux hébreux”, pe versurile scriitoarei franceze de origine română, și de la poetul francez Henri de Régnier pentru trimiterea partiturii „Si j'ai parlé” pe versurile acestuia, toate adresate mamei mele, au fost publicate în 1979 de profesorul Gheorghe Ștefănescu din Galați⁸.

În afară de acestea, corespondența dintre mama și marea poetă polonă Kazimiera Illakowiczówna, fostă secretară a mareșalului Josef Pilsudski și laureată în 1935 a marelui premiu național de poezie al Poloniei, venită în 1935 la Galați pentru conferința „Personalitatea mareșalului Pilsudski”, susținută la 25 noiembrie la Academia liberă de export din această localitate, se află astăzi la Muzeul Literaturii din Varșovia⁹.

În 1917 a văzut lumina zilei la Galați sora mea Elena Petrescu-Dîmbovița, prin căsătorie Elena Isăcescu, cu un descendent al unei vechi familii din Bucovina¹⁰. După obținerea licenței în filologie clasică în 1939, a funcționat la Muzeul Militar Național din București și, în continuare, până la pensionare, la Cabinetul numismatic al Academiei Române, elaborând mai multe articole în domeniul numismaticii medievale.

De asemenea, mulțumesc și rudelor mele din București, respectiv familiei C. Poenaru-Bordea, pentru găzduire în perioadele 1933-1948, cât am fost student și asistent onorific la Facultatea de Litere și Filozofie și 1943-1948, când am fost asistent la Muzeul Național de Antichități.

Totodată, mulțumesc și familiei mele, respectiv soției Stanislava Petrescu-Dîmbovița, de origine polonă, care m-a suportat, toate verile fiind la șantierele arheologice, precum și ficei mele Wanda, licențiată în fizică, actualmente la Varșovia, care mi-a declarat că numără cuvintele schimbate cu mine în timpul zilei, dar știa bine cât de mult am iubit-o și o iubesc.

Trecând în continuare la activitatea mea, mulțumesc profesorilor mei, care m-au format și ajutat, ca fost elev la secția A a Liceului „Vasile Alecsandri” din Galați, astăzi Colegiu, unde am avut profesori distinși.

Din pleiada de dascăli de elită ai acestui liceu, a exercitat asupra mea o influență deosebită profesorul Aetiu Hogaș, fiul marelui nostru prozator Calistrat Hogaș, de la care au rămas cele mai frumoase pagini de descriere a naturii din Munții Neamțului. Personal, față de acest profesor, pe care seria mea l-a avut în perioada 1926-1933¹¹, am avut o deosebită afecțiune și considerație pentru calitățile lui de dascăl distins și om de mare cultură, căruia îi datorez opțiunea mea, încă de pe băncile liceului, pentru studiile de arheologie.

Profesorul Aetiu Hogaș, fost coleg de Universitate la București cu Vasile Pârvan, Orest Tafrali, D. M. Teodorescu, I. M. Marinescu, precum și cu tatăl meu, prezenta elevilor la orele sale și cărți de istorie și arheologie, printre care menționez „Istoria arheologiei” a lui Al. Odobescu¹² și „Getica” lui Vasile Pârvan¹³, îndemnându-ne să le cunoaștem, ceea ce pentru mine a însemnat foarte mult, întrucât, consultând aceste lucrări și altele, am căpătat un deosebit interes pentru arheologie. De altfel, ne învăța cum să citim și să folosim fișele pentru lectură. Cunoscându-mi pasiunea pentru arheologie, stătea de vorbă din când în când și cu tatăl meu, întărindu-l în decizia de a mă dedica cercetărilor din acest domeniu. De altfel, așa am și făcut,

⁷ Paul Păltânea, *Catalogul manuscriselor și scrisorilor din Biblioteca „V. A. Urechia”*, Galați, 1979, p. 318, unde se fac trimiterile la texte.

⁸ Gh. Ștefănescu, *Scrisori inedite de la George Enescu, Elena Văcărescu și Henri de Régnier*, în revista „Cronica” din Iași, anul XIV, nr. 10, 5 octombrie, 1979, p. 6.

⁹ Ziarul *Dimineața*, duminică, 28 noiembrie, 1937; Kazimiera Illakowiczówna, *Naszym rumińskim siostram*. în *Bluszeza*, 24, nr. 3, 4, Czerwiec, 1938, p. 8 și urm.

¹⁰ Dr. Diaconovici, *Enciclopedia Română*. vol. II, Sibiu, 1990. p. 882; August Nibio, *Das Kloster Illișesti*. în *Archiv für Landeskunde der Bukowina*, Jahrgang I, Heft 1 und II, Radautz 1972, p. 5 și urm.; Gh. Burlacu, M. I. Rădulescu, *Ionești de la Brad. Studii genealogice și istorice*. în *Bibliotheca Historiae Agriculturae*, 3, 1992, p. 3 și urm.

¹¹ Gh. V. Chiricuță. D. D. Șoitu. L. Bourceanu, *Monografia Liceului „Vasile Alecsandri”*, Galați, 1867-1967. p. 134.

¹² Al. Odobescu, *Istoria arheologiei*, ediție îngrijită. cu studiu introductiv, note glosar, indice și ilustrație de D. Tudor, București, 1961.

¹³ V. Pârvan. *Getica. O protoistorie a Daciei*, ediție îngrijită. note, comentariu și postfață de Radu Florescu, București, 1982.

studiind arheologia preistorică la Universitatea din București cu profesorul Ioan Andrieșescu¹⁴, care avea și el o deosebită considerație pentru omul de mare erudiție și cultură Aetiu Hogaș.

Figura lui de dascăl de provincie, cu mici mari necazuri și curiozități, a fost descrisă cu talent de Anton Holban în cartea sa „Parada dascălilor” din 1932, carte apreciată elogios în scurtul timp cât acesta a funcționat ca profesor de franceză la Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați, avându-l și seria mea ca profesor câțiva ani la această disciplină. Cu toate că talentul scriitor face în introducere observația că nimeni nu trebuie să se recunoască în această carte, întrucât portretele respective prezintă trăsături ale mai multor dascăli, profesorul Aetiu Hogaș s-a recunoscut în personajul Anibal Ionescu, definit ca un „om ciudat”, de neînțeles, despre care se spunea că ar fi fost un student eminent cu 30 de ani în urmă, dar care acum, după Anton Holban, nu se știe la ce meditează.

Micile ironii și maliozități, făcute de Anton Holban, cu prilejul descrierii lui Anibal Ionescu, nu afectează însă valoarea profesorului Aetiu Hogaș, în primul rând calitățile lui didactice și de om de cultură și apoi pe cel de cercetător al literaturii române. În legătură cu acest din urmă aspect, menționăm că Aetiu Hogaș a colaborat cu unele articole la revista „Vremea” cu caracter social-literar și polemic, apărută la Galați, precum și la revista „Orizonturi” din Galați, în care a publicat un excelent studiu asupra lui Ion din “Năpasta” lui I. L. Caragiale¹⁵.

Din cele discutate cu regretații profesori din Iași - Tadeusz Pirojinski și Miron Drăgan - rezultă că studiul respectiv al profesorului Aetiu Hogaș asupra lui Ion din “Năpasta” lărgeste orizontul criticii literare prin informarea la zi din literatura școlii psihologice franceze, care a dezvoltat studiul personalității dezechilibrată psihic. Ulterior, școli psihologice și medicale vor relua aceste cercetări, ajungându-se la rezonanțe binecunoscute ale teoriei freudiene. În lumina acestor teze, este analizat foarte minuțios de Aetiu Hogaș personajul Ion, explicându-se evoluția dramatică a simptomatologiei sale, oscilantă între luciditate și folie, care se termină prin sinucidere.

Enumerarea simptomelor de nebunie ale lui Ion de către Aetiu Hogaș în studiul menționat atestă o veridică asimilare din partea autorului a lecturilor din domeniul psihiatriei franceze din ultimul deceniu al secolului al XIX-lea și din primele trei decenii din secolul al XX-lea. De altfel, se știe că structura bolnăvicioasă a lui Ion a fost observată și de către Nicolae Iorga în 1890, într-o critică favorabilă făcută “Năpastei”, reprodușă în vol. I din „Scrieri din tinerețe”¹⁶. Asupra nebuliei lui Ion a insistat și C. Dobrogeanu-Gherea în „Studii critice”, ediția 1917, îngrijită de George Ivașcu¹⁷, precum și Ion Marin Sadoveanu și alți scriitori români. Spre deosebire însă de tot ce s-a scris în legătură cu nebunia lui Ion, Aetiu Hogaș, cu toate că nu se referă la nici una din lucrările românești, mai sus-menționate, a mers mai departe, indicând cu exactitate toate elementele psiho-patologice, pe baza unor lecturi foarte întinse de specialitate.

În continuare, sunt foarte recunoscător pentru tot ceea ce am învățat de la dascălii de la Facultatea de Litere și Filozofie din București, respectiv profesorului Ioan Andrieșescu, ctitorul arheologiei preistorice din România, profesorului Ion Nestor, cu care am participat la săpăturile arheologice de la Glina, Sărata-Monteoru și Ploiești-Triaj, sub conducerea căruia am luat doctoratul în Litere și Filozofie în 1947 și al cărui asistent onorific i-am fost la această Facultate, arheologului și istoricului George Murnu, fost director al Muzeului Național de Antichități din București, marelui istoric Nicolae Iorga, în a cărui vastă bibliotecă de acasă am lucrat două luni, profesorului Scarlat Lambrino, fost director al Muzeului Național de Antichități, director al Școlii Române din Roma și apoi profesor la Facultatea de Litere din Lisabona, profesorului C. C. Giurescu, istoric cu lucrări de sinteză asupra istoriei românilor; profesorului P. P. Panaitescu, istoric al poporului român și al relațiilor acestuia cu slavii, profesorului George Oprescu, istoric și critic de artă, profesorului Simion Mehedinți, geograf, creator al Școlii române de geografie ș.a. La aceștia se adaugă profesorii de la Facultatea de Drept din București, ca Mircea Djuvara, filosof și jurist, Gh. Tașcă, economist și jurist, Constantin C. Stoicescu, jurist, specialist în drept roman ș.a.

¹⁴ M. Petrescu-Dîmbovița, *Ioan Andrieșescu, ctitor al arheologiei preistorice românești*, în *Memoriile Secției de Științe istorice și arheologice*, seria IV, tomul XIX, 1994, p. 33 și urm.

¹⁵ A. C. Hogaș, *Considerații elementare asupra lui Ion din “Năpasta”*. în “*Orizonturi*”. *Revista Asociației profesoralilor secundari din Galați*, II, 1940, 12, p. 608 și urm.

¹⁶ N. Iorga, *Scrieri din tinerețe*, vol. I, București, 1968, p. 220.

¹⁷ C. Dobrogeanu-Gherea, ediția din 1967, îngrijită de G. Ivașcu, p. 305.

Dintre acești profesori de frunte ai învățământului universitar românesc, am fost mai legat în domeniul arheologiei de Ioan Andrieșescu, Ion Nestor și Vladimir Dumitrescu, iar în același istoriei de Nicolae Iorga și C. C. Giurescu.

Astfel, Ioan Andrieșescu (1888-1944), cu studii universitare la Iași, ca elev al lui Al. Odobescu și G. Tocilescu, și apoi al lui A. Furtwängler la München și M. Collignon la Paris și cu o perioadă de specializare la Berlin (1910-1912) și la Viena și cu unele călătorii de studii în mai multe țări din Europa, și-a trecut doctoratul în 1912 la Universitatea din Iași cu o teză privitoare la Dacia înainte de romani, care a deschis noi perspective în preistoria Daciei și a sud-estului Europei¹⁸. În 1920 a fost încadrat docent la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, în 1923 conferențiar suplinitor¹⁹ și în 1926 definitiv, iar în 1927 profesor de Preistorie la aceeași Facultate²⁰, având o grijă permanentă pentru pregătirea cadrelor tinere în domeniul preistoriei. Subsemnatul, ca fost, timp de peste 10 ani, student, doctorand și asistent onorific, încă din anul al treilea, al primului profesor român de Preistorie din țară, am considerat în două articole, din 1945 și 1994, să scot în evidență unele aspecte de ordin biografic, didactic și științific al cititorului arheologiei preistorice din țara noastră și, în același timp, apropiat colaborator al lui Vasile Pârvan. În calitate de asistent onorific și apoi și ca doctorand, am făcut săptămânal, la recomandarea profesorului, prezentări de materiale originale, mulaje și planșe cu desene, însoțite întotdeauna de completările sale²¹. Această activitate am continuat-o, din 1945 până în 1948 inclusiv, și în prezența succesoriului său la catedră, prof. Ion Nestor²².

Din punct de vedere științific, prof. I. Andrieșescu, fost în perioada 1927-1935 și director al Muzeului Național de Antichități, a efectuat cercetări de teren și a scris studii, prin care a adus contribuții cu precădere din domeniul Preistoriei României²³. Astfel, în ceea ce privește cercetările de teren, I. Andrieșescu a efectuat - singur sau în colaborare cu I. Nestor, D. Berciu ș.a. - săpături arheologice în așezările eneolitice de la Sălcuța, Sultana și Fedeleșeni, din perioada de tranziție la epoca bronzului la Ostrovu Corbului, din epoca bronzului la Sărata Monteoru și din cea de a doua epocă a fierului la Zimnicea și Piscu Crăsani, precum și în necropola tumulară cu mormânt princiar din secolul al IV-lea î.Hr. de la Agighiol și plană din secolele III și IV de la Oinac²⁴.

Paralel cu activitatea de cercetare în muzee și pe teren, I. Andrieșescu a elaborat și diferite lucrări cu teme din preistorie, istoria religiilor, istoria arheologiei și din alte domenii²⁵. Aceste lucrări s-au referit la originea sud-est europeană a ceramicii pictate de la noi, la legăturile eneoliticelele carpato-dunărene cu lumea egeeană și vest-anatoliană și ale eneoliticelele sud-est european cu Egeea, Asia Mică, Caucaz și sudul Rusiei, epoca bronzului în regiunile de la sud de Carpați ale României, tezaurul de obiecte de aur de la Vâlci-Trân din Bulgaria, considerat tragic, din jur de 1600 î.Hr., la iliri, la problema civilizației geto-dacice, în legătură cu începuturile epocii migrațiilor pe baza săpăturilor de la Oinac, la arta preistorică, la istoria arheologiei din România și alte țări din Europa ș.a.²⁶

I. Andrieșescu, prin colaborarea strânsă cu Vasile Pârvan, a pus bazele unei școli de arheologie preistorică la noi, ale cărei rezultate au fost foarte bine apreciate și peste hotare, datorită cititorilor școlii românești de arheologie Vasile Pârvan și Ioan Andrieșescu, precum și elevilor lor Radu și Ecaterina Vulpe, Vladimir și Hortensia Dumitrescu, Ion Nestor, Gheorghe Ștefan, Dorin Popescu, Dumitru Berciu ș.a.²⁷

De asemenea, îi sunt recunoscător profesorului Ion Nestor, de la care am învățat foarte mult, ca fost doctorand, asistent și colaborator apropiat al său, timp de 12 ani, ceea ce mă determină să scot în evidență unele aspecte de ordin biografic, didactic și științific. Astfel, Ion Nestor (1905-1974) și-a făcut studiile

¹⁸ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1994, p. 33.

¹⁹ *Ibidem*, p. 34.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, p. 35.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 38.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, p. 39.

²⁶ *Ibidem*, p. 39 și urm.

²⁷ *Ibidem*, p. 43.

universitare la București în filologie clasică în principal și arheologie secundar, și și-a pregătit doctoratul în preistorie în Germania în perioada 1928-1931 la Berlin, unde a avut privilegiul de a lucra cu mari savanți ca H. Schmidt, G. Bersu, K. Schuchardt, W. Unverzagt, R. Thurnwald, P. Iacobstahl²⁸ ș.a., continuându-și apoi studiile la Universitatea din Marburg sub îndrumarea prof. G. v. Merhart, care, în timpul nazismului, a fost nevoit să se exileze în Elveția²⁹. La Marburg și-a definitivat teza de doctorat privitoare la paleoliticul și neoliticul din România, obținând, în 1932, titlul de doctor în filosofie al Universității din această localitate³⁰. Teza aceasta, remaniată și completată până la epoca La Tène inclusiv, la îndemnul lui G. Bersu, directorul pe atunci al Comisiei Romano-Germană din Frankfurt am Main, a fost tipărită în 1933 cu titlul *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien*, în cel de al 22-lea volum al prestigioasei publicații a acestei Comisii, *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission*³¹. Lucrarea aceasta, reprezentând o primă sinteză a arheologiei preistorice românești de la paleolitic până la La Tène, a fost distinsă în 1934 cu Premiul „V. Pârvan” al Academiei Române³².

La întoarcerea sa în țară și-a desfășurat activitatea științifică la Muzeul Național de Antichități, transformat în 1956 în Institut de Arheologie, fiind, pe rând, asistent, șef de lucrări, director în perioada 1947-1951 și apoi șeful Secției de Arheologie Preistorică³³. În 1945 a reușit să fie recunoscut profesor la catedra de Arheologie și Preistorie a Universității din București, fiind un demn urmaș al lui Vasile Pârvan și Ioan Andrișescu³⁴. Timp de aproape trei decenii, cât a fost profesor universitar, a ținut cursuri generale, remarcabile prin bogăția informațiilor din izvoarele arheologice și scrise din limbile clasice, ca și din literatura de specialitate din țară și străinătate³⁵. De asemenea, a susținut cursuri de Preistorie generală și de Preistorie a României, de etnografie și de Bazele arheologiei, precum și speciale din domeniul perioadei formării poporului român³⁶. Prin prelegerile sale incita pe studenți la gândire proprie, urmărind înțelegerea reală a tenelor expuse.

Din punct de vedere științific, Ion Nestor a efectuat singur sau în colaborare săpături la Glina, Sărata Monteoru, Ploiești-Triaș, Zimnicea și Dridu în Muntenia, la Glăvăneștii Vechi și Corlăteni în Moldova, la Suceava în Bucovina sudică, la Ariușd, Leț-Vârhegy, Mediaș și Bratei în Transilvania și la Cernavodă în Dobrogea, aducând contribuții privitoare la neo-eneolitic, perioada de tranziție la epoca bronzului, Hallstatt, La Tène, perioada formării poporului român, evul mediu timpuriu și dezvoltat³⁷. Personal am luat parte la săpăturile de la Sărata Monteoru, din anii 1937, 1938 și 1939, care au contribuit în mod decisiv la formarea mea ca arheolog de teren, pentru care îi sunt profund recunoscător³⁸.

În afară de săpăturile din țară, Ion Nestor a participat la lucrările șantierelor de la Godberg în Germania și de la Sadovec din nordul Bulgariei, ambele sub conducerea lui G. Bersu, precum și din necropola de la Sirmium (Sremska Mitrovica) din Voivodina³⁹. Paralel cu cercetările de teren, prof. Ion Nestor a elaborat lucrări generale de sinteză, precum și diferite studii cu teme din preistorie, perioada formării poporului român și evul mediu din România⁴⁰. Dintre lucrările de sinteză, menționăm lucrarea sa de referință referitoare la cercetările preistorice din România, apărută în 1933 în Germania, și contribuțiile la tratatul de „Istoria României” din 1960 și la volumul „Istoria poporului român”, de sub redacția acad. Andrei Oțetea, din 1970⁴¹.

²⁸ Mircea Petrescu-Dimbovița, *Nestor – omul și opera*, în *Memoriile Secției de Științe istorice și arheologice*, Seria IV, tomul XX, 1995, p. 99.

²⁹ *Ibidem*, p. 100.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*, p. 101.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*, p. 102.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, p. 103.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*, p. 103 și urm.

La acestea se adaugă studiile sale de sinteză privitoare la neo-eneolitic și epoca bronzului din România; la formarea și continuitatea poporului român, pe baza datelor arheologice; la populațiile în migrație în teritoriile dacilor liberi sau în provincie; la penetrația slavilor în Peninsula Balcanică și Grecia continentală⁴², la direcțiile de cercetare în arheologia medievală, la epoca lui Ștefan cel Mare în lumina săpăturilor arheologice de la Suceava ș.a.⁴³

Prof. Ion Nestor nu a fost numai un arheolog devotat total acestei discipline, ci și un savant cu un larg orizont cultural și științific, interesându-l îndeaproape, datorită calităților sale intelectuale excepționale, diferite probleme din domeniile literaturii, biologiei, chimiei și ale altor discipline, cum am avut adeseori ocazia să constat⁴⁴. În ceea ce privește literatura, țin să amintesc că numele său figurează și în „Istoria literaturii române” a lui George Călinescu, în legătură cu manifestul din 1927 al grupului „Crinului Alb”, alcătuit din trei tineri: Sorin Pavel, Ion Nestor și Petru Marcu-Balș (Petre Pandrea)⁴⁵, care, după G. Călinescu, au publicat în „Gândirea” un „manifest volubil și vehement”, apărând, într-un stil „cam baroc”, tânăra generație românească împotriva lipsei de spirit filosofic al înaintașilor lor, cum am arătat și în articolul meu din 1995, *Nestor – omul și opera*.

Al treilea arheolog la care mă refer aici este Vladimir Dumitrescu (1902-1991), om de știință de mare reputație pe plan național și internațional, care și-a dedicat întreaga viață, cu multă pasiune, deosebit zel și competență, cercetărilor preistorice din România, domeniu în care a adus contribuții remarcabile, care i-au înscris numele printre arheologii de frunte din țara noastră și de peste hotare⁴⁶. Și-a făcut studiile liceale și universitare la București, având profesori de mare prestigiu la Facultatea de Litere și Filozofie, ca Vasile Pârvan, Nicolae Iorga, Simion Mehediți, George Murnu ș.a.⁴⁷. Fost membru al Școlii Române din Roma (1926-1928), de sub direcția lui Vasile Pârvan, unde s-a documentat pentru teza de doctorat *L'età del ferro nel Picenum*, susținută în 1929 la Universitatea din București și distinsă cu premiul „Vasile Pârvan” al Asociației Academice omonime⁴⁸. Fiind apreciat de Vasile Pârvan, în 1923, încă în calitate de student, a fost încadrat asistent la Muzeul Național de Antichități, apoi în 1928 conservator, pentru ca, în perioada 1935-1945, să devină director al instituției⁴⁹. În același timp, în 1940, a fost încadrat, prin concurs, docent la facultatea de Litere și Filosofie din București, confirmat în 1940 cu titlul de conferențiar definitiv⁵⁰. În această calitate a ținut cursuri de arheologie preistorică românească, remarcabile atât prin conținutul lor științific în date noi, cât și prin forma lor clară și elevată, pe care le-am audiat cu deosebit interes. După cel de al doilea război mondial, în calitate de colaborator al Institutului de Istorie (1949-1955) și de șef al secțiilor muzeu (până în 1965), sclavagistă (1965-1968) și paleolitic (1968-1973) din cadrul Institutului de Arheologie din București și, din 1973, de consultant științific al acestui institut, a desfășurat o foarte bogată activitate de investigații arheologice, îmbinând în mod armonios munca de organizare cu cea de cercetare pe teren și de publicare⁵¹. Paralel a desfășurat o activitate meritorie în cadrul comitetelor de redacție ale revistelor Institutului de Arheologie din București, *Dacia* și *Studii și cercetări de istorie veche*, contribuind din plin la ridicarea prestigiului acestor publicații de arheologie cu largă circulație în țară și străinătate⁵².

Prodigioasa sa activitate științifică s-a concretizat în săpăturile arheologice de la Gumelnița și Căscioarele în Muntenia, Târpești, Traian, Hăbășești, împreună cu soția sa, Hortensia Dumitrescu, și Drăgușeni în Moldova, dintre care un loc de frunte îl ocupă acelea de la Hăbășești, prima stațiune cucuteniană cercetată în întregime în țara noastră și cu monografie publicată⁵³. La rândul lor, lucrările sale monografice și studii referitoare la neo-eneoliticul României și la relațiile acestuia cu estul și sud-estul Europei și cu Asia Anterioară, la perioada

⁴² *Ibidem*, p. 104 și urm.

⁴³ *Ibidem*, p. 106.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 106.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ M. Petrescu-Dîmbovița, *Profesorul Vladimir Dumitrescu (1902-1991)*, în *ArhMold*, XV, 1992, p. 231.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ *Ibidem*.

de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului, la epoca bronzului și la prima epocă a fierului, când a avut loc, după autor, procesul de indoeuropenizare și de separare și cristalizare lingvistică și etnică a prototracilor și tracilor, strămoșii geto-dacilor⁵⁴. La acestea se adaugă contribuțiile sale relativ la cultura Žuto Brdo-Gârla Mare și la influența miceniană în spațiul balcano-danubian și la cultura Basarabi din Bronzul mijlociu, precum și în legătură cu arta preistorică din România și arta culturii Cucuteni⁵⁵. Totodată, a participat la numeroase congrese și simpozioane internaționale din Europa, Asia și SUA și a ținut conferințe, ca invitat, în diferite țări ale Europei, contribuind, în mod substanțial, la întărirea prestigiului arheologiei românești în țară și peste hotare⁵⁶.

Ca fost student al profesorului Vladimir Dumitrescu la Universitatea din București și apoi colaborator al său la Muzeul Național de Antichități și la șantierul de săpături arheologice de la Hăbășești, îmi exprim și pe această cale un pios omagiu și deosebită prețuire pentru tot ceea ce a realizat în domeniul arheologiei românești.

În continuare, dintre profesorii istorici, mă voi referi numai la doi, la N. Iorga și C. C. Giurescu, cu care am avut unele relații mai strânse.

Astfel, în ceea ce-l privește pe Nicolae Iorga (1871-1940), de marele istoric, publicist, scriitor și om politic mă leagă unele amintiri, toate din vremea studenției, din perioada 1933-1937 la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. Specializându-mă în istorie veche și arheologie, nu am avut prilejul, conform programei de învățământ din acea perioadă, să fiu studentul lui Nicolae Iorga decât un singur an, în care s-a ocupat în mod special de istoria secolului al XVIII-lea.

Prelegerile fluide, cu mare bogăție de date și interpretări originale, erau ținute liber, fără nici un material scris în față, uluind auditoriul atât prin fenomenala memorie a autorului lor, cât mai ales prin dimensiunile neobișnuite ale informațiilor și profunzimea gândirii sale în domeniul vast al istoriei universale, pe care-l stăpânea la cel mai înalt nivel⁵⁷. Deseori făcea referințe la izvoare, pe care le cunoștea perfect, utilizând numai scurte însemnări pentru unele date de amănunt privitoare la istoria Imperiului otoman⁵⁸. În ceea ce privește seminarul, este de remarcat faptul că el era ținut de însuși marele istoric Iorga, având ca temă traducerea și interpretarea unor texte de latină medievală⁵⁹. Pentru noi cei puțini, care am participat la aceste ore de seminar, a fost un prilej unic de a fi în apropierea marelui învățat, care, cu deosebit tact și simț pedagogic, ne-a introdus în domeniul unor izvoare medievale ale istoriei universale, împărtășindu-ne, în același timp, cu multă generozitate și comprehensiune, din tezaurul cunoștințelor sale de istorie universală⁶⁰.

Alte amintiri sunt în legătură cu documentarea mea în biblioteca lui Nicolae Iorga de la locuința sa din Șoseaua Bonaparte 6, unde a desfășurat o bogată și fructuoasă activitate. Fiind recomandat de profesorul Ioan Andrieșescu, am lucrat timp de aproape două luni în această bibliotecă din cadrul Fundației universitare „Nicolae Iorga”, cu circa 25.000 de titluri de cărți și reviste, bibliotecă condusă pe atunci, cu dăruire și competență, de colaboratoarea sa Valeria Donici, cercetătoare medievistă și conferențiară la Facultatea de Istorie a Universității din București⁶¹. Tema documentării, stabilită de Ioan Andrieșescu, avea ca scop bibliografia lucrărilor din această bibliotecă privitoare la mileniul I î. Hr. și mileniul I d. Hr. Materialul adunat l-am depus la Seminarul de Arheologie și Preistorie al Facultății de Litere și Filosofie din București⁶².

Cel de al doilea istoric la care mă refer aici este profesorul C. C. Giurescu (1901-1977), cu studii liceale și universitare la București și apoi la Școala Română din Paris (1923-1925) și cu doctoratul la București (1925), fost profesor universitar la București, ministru de Stat (1939-1940) și ministru al Propagandei Naționale (1940) și al Cultelor și Artelor (1940)⁶³. Personalitate recunoscută pe plan național și internațional,

⁵⁴ *Ibidem*, p. 231 și urm.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 232.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ M. Petrescu-Dîmbovița, *Amintiri despre Nicolae Iorga*, în *Memoriile Secției de Științe istorice și arheologice*, Seria IV, Tomul XXII, 1997, p. 107.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 108.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române, 1866/2003. Dicționar*, Editura Enciclopedică-Editura Academiei Române, București, 2003, p. 344.

căreia i se datorește înființarea Institutului de Istorie Națională (1941) și a „Revistei istorice române” (1930)⁶⁴, a susținut numeroase conferințe în străinătate, în Marea Britanie și, îndeosebi, S.U.A., unde a ținut un curs de civilizație românească⁶⁵. A publicat peste 350 lucrări, singur sau în colaborare, dintre care se remarcă acelea de sinteză asupra istoriei românilor și istoriei Transilvaniei, ca și relativ la istoria Bucureștiului și a Brăilei, asupra târgurilor sau orașelor și cetăților moldovene din secolul al X-lea și până la mijlocul secolului al XVI-lea, ca și acelea de istorie socială, dar și economică, privitoare la istoria pescuitului și pisciculturii în România și la istoria pădurilor⁶⁶. La acestea se adaugă, în calitate de coautor, contribuțiile sale la volumele „Istoria României în date”, „Istoria învățământului din România” ș.a.⁶⁷

Personal, ca fost student al său, i-am urmărit cu deosebit interes cursurile de Istoria românilor, clare și cu larg orizont istoric. După terminarea studiilor, în calitate de licențiat în Litere și Filosofie, am efectuat în perioada 24 aprilie – 14 mai 1939 o călătorie arheologică în fostul județ Covurlui, pe care am întreprins-o ca delegat al Muzeului Național de Antichități și al fostei Rezidențe Regale din Galați a Ținutului Dunărea de Jos, care a și subvenționat această călătorie. Pentru tot ceea ce am putut face cu acest prilej, sunt recunoscător prof. C. C. Giurescu, fost rezident regal al acestui ținut, prof. Scarlat Lambrino, fost director al Muzeului Național de Antichități, prof. I. Andrieșescu, fost director al Seminarului de Arheologie și Preistorie al Universității din București și dr. Ion Nestor, fost conservator și apoi director al Muzeului Național de Antichități, pentru sfaturile și îndrumările date atât în timpul pregătirii acestei călătorii de cercetare arheologică, cât și în acela al executării ei. Pentru această călătorie am consultat la Secția Manuscrise a Academiei Române toate răspunsurile din fostul județ Covurlui, între anii 1871-1874, la „Cestionarul arheologic” al lui Alexandru Odobescu⁶⁸, verificând la teren informațiile transmise prin aceste răspunsuri. Pentru a fi mai eficientă în informații această călătorie, am publicat și un articol de mai mare întindere în ziarul „Acțiunea” din Galați⁶⁹.

Menționez că la vremea respectivă pe harta arheologică a Daciei, în afară de Șendreni, Tulucești și Barboși, erau trecute, ca nesigure, pentru județul Covurlui numai Pechea, Fântănele și Foltești, iar prin recunoașterile efectuate de noi în perioada amintită, cu trenul, mașina, căruța și pe jos, s-au identificat 30 de localități cu resturi arheologice din eneolitic, epoca bronzului, Hallstatt, La Tène-ul geto-dacic, epoca imperial-romană târzie și evul mediu timpuriu, prezentate de către mine în două publicații, din care una în limba română⁷⁰ și alta în limba germană⁷¹.

Din descoperirile făcute cu ocazia acestei călătorii, un loc aparte îl ocupă mormântul unui călăreț împreună cu calul, considerat turanic, de la Moscu (oraș Târgu Bujor), din secolele XII-XIII, din inventarul căruia făceau parte un coif de fier, placat la exterior cu o foaie de argint aurită, o zăbală, un fragment de zale, o bară de bronz, servind probabil pentru zale și un vârf de sabie⁷². Avându-se în vedere importanța acestei descoperiri, C. C. Giurescu a dispus și sprijinit mai târziu efectuarea, în același an, a unor cercetări suplimentare la fața locului de către I. Nestor și subsemnatul. Cu acest prilej, s-a constatat că este vorba de un mormânt izolat și nu de o necropolă⁷³.

C. C. Giurescu era dispus să subvenționeze recunoașterile arheologice din toate județele fostului Ținut al Dunării de Jos. Din păcate însă, în afară de subsemnatul, s-a oferit pentru asemenea cercetări numai regretatul

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 344 și urm.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 345.

⁶⁸ *Academia Română*, nr. 225.

⁶⁹ M. Petrescu-Dîmbovița, *Răspunsurile învățătorilor din județul Covurlui la Cestionarul lui Alexandru Odobescu*, în Ziarul „Acțiunea”, Galați, aprilie, 1939.

⁷⁰ M. Petrescu-Dîmbovița, *Călătorie de cercetare arheologică în jud. Covurlui, în “Orizonturi”. Revista Asociației profesorilor secundari din Galați*, anul III, nr. 5-10, Galați, 1941, p. 187-208.

⁷¹ Idem, *Archäologische Forschungsreise im Bezirk Covurlui (Untere Moldau)*, în *Dacia*, VII-VIII (1937-1940), București, 1940, p. 427-447.

⁷² Idem, *op. cit.*, 1941, p. 194 și urm.; idem, *op. cit.*, 1940, p. 434; Victor Spinei, *Moldova în secolele XI-XIV*, București, 1982, p. 138 și urm. și nota 184; idem, *Realități etnice și politice în Moldova Meridională în secolele X-XIII. Români și turanici*, Iași, 1985, p. 114, 122, 137.

⁷³ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1941, p. 195; V. Spinei, *op. cit.*, 1985, p. 114.

coleg, asistent Corneliu Mateescu, care a investigat mai târziu, parțial, fostul județ Tutova⁷⁴. Mai mult încă, pentru a avea o evidență clară a materialelor arheologice și numismatice de la cabinetul Rezidenței Regale, provenite din unele descoperiri din ținutul respectiv, prof. C. C. Giurescu m-a chemat la Galați ca să întocmesc la Rezidență inventarul acestor materiale. Întrucât a fost nevoit să plece imediat la București, în urma asasinării primului ministru Armand Călinescu, de dispariția căruia a fost foarte afectat, am continuat discuțiile în legătură cu inventarul respectiv la locuința sa din București, pe care apoi, cu sprijinul său, l-am tipărit sub formă de broșură la *Monitorul Oficial* din București, primind și onorariu⁷⁵.

Și acum, în încheiere, mulțumesc din suflet colaboratorilor mei de la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, de la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” în frunte cu acad. Al. Zub, directorul acestui institut, și de la Institutul de Arheologie din Iași, care a fost condus de prof. dr. Dan Gh. Teodor, iar în prezent de prof. dr. Victor Spinei, membru corespondent al Academiei Române, dintre care unii s-au realizat pe plan național și internațional, depășindu-mă uneori, ceea ce m-a bucurat. Cu deosebit regret, menționez pe colegii și colaboratorii arheologi care au părăsit această lume, ca Anton Nițu, Adrian C. Florescu, Alexandru Andronic și Eugenia Neamțu.

De asemenea, aduc mulțumirile mele conducătorilor Filialei Iași a Academiei Române, respectiv academicienilor Octav Mayer (1895-1966), care ne-a sprijinit la apariția publicației „Arheologia Moldovei”, ajunsă astăzi la vol. XXV, Vasile Mârza (1902-1995), Cristofor Simionescu (născut în 1920), fost și vicepreședinte cu delegație de președinte al Academiei Române (1977-1980), Viorel Barbu (născut în 1941), fost și vicepreședinte al Academiei Române (1998), care au sprijinit, în continuare, activitatea arheologică și istorică din centrul academic și universitar din Iași.

În fine, nu pot încheia fără să mulțumesc celor care au contribuit la organizarea sesiunii de omagiere de astăzi, în frunte cu prof. dr. Victor Spinei, directorul Institutului de Arheologie din Iași și membru corespondent al Academiei Române, precum și celor prezenți la această omagiere, fiindu-le tuturor recunoscător.

⁷⁴ Corneliu Mateescu, *Raport asupra cercetărilor arheologice întreprinse în toamna anului 1943 în jud. Tutova, în Raport asupra activității științifice a Muzeului Național de Antichități în anii 1942 și 1943*, București, 1944, p. 52-54.

⁷⁵ M. Petrescu-Dimbovița, *Inventarul materialului arheologic de la Rezidența Regală din Galați*, București, 1940, 14 p.